	नेपाल मेडिकल काउन्सिल बाँसबारी, काठमाडौं **प्रगती विवरण**– २०७९/८० (**सन् २०२३**)

विषय प्रवेश

नेपाल मेडिकल काउन्सिल ऐन २०२० अनुसार चिकित्सक तथा शिक्षण संस्थाको नियमन गर्ने व्यवस्था भएकोमा राष्ट्रिय चिकित्सा शिक्षा ऐन, २०७५ बाट स्थापित चिकित्सा शिक्षा आयोगको गठन पश्चात काउन्सिलको कार्यक्षेत्र चिकित्सकको दर्ता, दर्ता परीक्षा, व्यवसायिक आचरण तथा चिकित्सकहरुको उन्नयनमा सीमित भएको छ ।

पदाधिकारी, कार्यकारी सदस्य तथा कर्मचारीको लगन, ईमान्दारीता तथा निष्ठाका कारण काउन्सिलको सेवा तथा नियमनका कामहरू प्रभावकारी ढंगबाट अगाडी बढेका छन् । आगामी दिनहरुमा यी काम कारवाहीहरु निरन्तर र प्रशोधित रुपमा अगाडी बढ्ने कार्यक्रम छ ।

नेपाल मेडिकल काउन्सिल आँफैमा अख्तियार प्राप्त निकाय भएता पनि यसले गरेका काम कारबाही बारे अदालत तथा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा प्रश्न उठ्न सक्ने भएकाले यसले गर्ने निर्णय र कारबाहीहरु कानुनी रित र विधि प्रकृया अनुसार गरिनु पर्दछ । कार्यकारीमा रहेर नियमपूर्वका काम गर्नु गौरवको विषय भएता पनि ती विषय बेलाबखत जोखिमपूर्ण हुनसक्छन् । यसका साथै काउन्सिलका कामकारवाहीलाई जस्ताको तस्तै सञ्चार माध्यम मार्फत जनता तथा सरोकारवालाहरु समक्ष प्रस्तुत गर्न आवश्यक छ ।

यो प्रतिबेदनमा गएका बर्षमा नेपाल मेडिकल काउन्सिलबाट भएगरिएका कामहरु, चुनौतिहरु, अप्ठ्याराहरु तथा आगामी दिनमा गर्नु पर्ने कामहरुका बारेमा उल्लेख गरिएको छ ।

काम, कर्तव्य र अधिकार

नेपाल मेडिकल काउन्सिल ऐन २०२० (२०४४, २०४७, २०५६ र २०५८ मा संसोधित) अनुसार काउन्सिलको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम तोकिएको छ ।

(क) चिकित्साशास्त्र अध्ययन अध्यापन गराइने तथा तालिम दिने दिलाउने मेडिकल कलेजलाई तोकिएबमोजिम मान्यता दिने ।

(ख) चिकित्साशास्त्र अध्ययन अध्यापन गराउने तालिम दिने दिलाउने मेडिकल कलेजको पाठ्यक्रम भर्नाका शर्तहरू तथा परीक्षा प्रणाली सम्बन्धी तोकिए बमोजिमको नीति तथा अन्य आवश्यक पूर्वाधारहरू तथा मापदण्ड सम्बन्धी कुराहरूको मूल्याङ्कन र पुनरावलोकन गर्दा सो बमोजिम नभएको ठहर भएमा दर्ता तथा स्वीकृति खारेजीको लागि सिफारिस गर्ने ।

(ग) चिकित्सा व्यवसाय सुचारु रूपले सञ्चालन गर्न आवश्यक नीति निर्धारण गर्ने ।

(घ) चिकित्सकहरूको योग्यता निर्धारण गरी योग्यता पुगेका चिकित्सकहरूको तोकिए बमोजिमको दर्ता प्रमाणपत्र परीक्षा (लाईसेन्स परीक्षा) लिई दर्ता प्रमाणपत्र दिने ।

(ङ) चिकित्सकहरूको तोकिएबमोजिम आचार संहिता तयार गर्ने र त्यस्ता आचार संहिता उल्लङ्घन गर्ने चिकित्सक उपर तोकिएबमोजिम कारबाही गरी दर्ता किताबबाट नाम हटाउने ।

यस मध्ये क र ख का अधिकार चिकित्सा शिक्षा आयोगको कार्यक्षेत्रमा पर्न गएका छन् ।

संरचना

नेपाल मेडिकल काउन्सिल ऐन २०२० को दफा ३ बमोजिम स्थापना भएको काउन्सिलमा हाल एक अध्यक्ष र एक उपाध्यक्ष र १० जना सदस्य सहित जम्मा १२ जना कार्यकारीहरू रहेका छन् । डीनहरु मध्येको मनोनित

एक सदस्य, एक उपभोक्ता प्रतिनिधी, दुई मेडिकल प्रतिनिधी, दुई डेन्टल प्रतिनिधी मनोनित विज्ञ सदस्य, रजिस्ट्रार र एक निर्वाचित सदस्यको पदपूर्ति हुन बाँकी रहेको छ ।

काउन्सिलका मनोनीत वा निर्वाचित सदस्यहरूको पदावधि चार वर्षको हुन्छ । समितिहरुको निर्माण तथा प्रवक्ता तोक्ने काम काउन्सिलबाट हुनेछ । हाल काउन्सिलमा निम्नानुसारका समितिहरु कृयाशिल छन् ।

- शिक्षा तथा सी.पी.डी. समिति
- व्यवसायिक आचरण तथा स्वास्थ्य समिति
- चिकित्सक दर्ता समिति
- विदेशी चिकित्सक दर्ता समिति
- दन्तचिकित्सा समिति
- परीक्षा समिति

प्रतिनिधित्व

- चिकित्सा शिक्षा आयोग– सदस्य
- नेशनल बोर्ड अफ मेडिकल स्पेसियालिटिज (चिकित्सा शिक्षा आयोग)– सदस्य
- नेपाल स्वास्थ्य अनुसन्धान परिषद्– सदस्य
- नेपाल स्वास्थ्य व्यवसायी परिषद्– सदस्य
- स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानहरु– सभासद्
- मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता २०७४ दफा १८९(२) बमोजिमको समिति– संयोजक
- गुणस्तर समिति (नापतौल तथा गुणस्तर विभाग)– सदस्य
- अंग प्रत्यारोपण समन्बय समिति– सदस्य
- स्वास्थ्य समन्वय महाशाखा, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मंत्रालय (विदेशी स्वस्थ्यकर्मी सिफरिस)– सदस्य
- र्यापिड रेस्पोन्स टीम- (स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मंत्रालय)– सदस्य
- अन्तरकाउन्सिल सूचना प्रविधि समिति– संयोजक
- एकीकृत छाता ऐन मस्यौदा समिति (परिषद्हरुको एकीकृत ऐन, खाद्य तथ औषधी ऐन, एकीकृत स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान ऐन, राष्ट्रिय स्वास्थ्य प्रत्यायन प्राधिकरण ऐन, एकीकृत स्वास्थ्य अनुसंधान ऐन, एकीकृत अस्पताल विकास समिति ऐन, अन्य आवश्यक ऐनहरु)– सदस्य

प्रगति तथा उपलब्धिहरु

एक रूपताका लागि सबै तथ्यांकहरू सन् २०२३ को डिसेम्बर ३१ गते अध्यावधिक गरिएका हुन् ।

इलिजिविलिटी (योग्यता) प्रमाणपत्र- अध्ययन अनुमतिका लागि आवश्यक

मेडिकल र डेण्टल तर्फका स्नातक, स्नातकोत्तर, फेलोसिप र उच्चस्तरीय तालिमका लागि इलिजिविलिटी (योग्यता) प्रमाणपत्र दिंदै आएकोमा २०२० सेप्टेम्बर देखि चिकित्सा शिक्षा आयोगबाट जारी हुन थालेको छ ।

Year	UG	PG
2015	1379	544
2016	478	390
2017	495	399
2018	586	333
2019	557	240
2020	111	201

२०२० सेप्टेम्बर देखि प्रयोगमा आएको निर्देशिका र फारम भर्ने वेवपेज

https://eligibility.mec.gov.np/user/register

https://www.mec.gov.np/public/uploads/shares/eligibility_guideline-2077_final.pdf

असल चारित्रिक प्रमाणपत्र

असल चारित्रिक प्रमाणपत्र वा Good standing certificate नेपाली चिकित्सकले विदेशमा अध्ययन गर्न, विदेशमा काम गर्न र नेपालमा सरकारी बढुवा हुनका लागि आवश्यक हुन्छ ।

SN	Country	2020	2021	2022	2023
1	UK	162	319	592	505
2	USA	276	273	496	843
3	Maldives	216	403	453	395
4	Nepal	218	175	235	264
5	UAE	35	53	116	142
6	Australia	62	66	109	166
7	India	62	159	106	186
8	Canada	10	17	30	26
9	Germany	7	23	20	11
10	Qatar	7	6	9	14
11	Singapore	3	1	7	3
12	Brunei	4	1	8	1
13	Denmark	2	0	3	6
14	Hong Kong	5	0	2	2
15	Ireland	0	5	1	6
16	Saudi	0	1	1	1
17	Bangladesh	0	0	1	0
18	Belgium	1	0	0	0
19	Others	17	0	0	11
	TOTAL	**1087**	**1502**	**2189**	**2582**

लाईसेन्स परीक्षा २०८० पुष १६ (२०२३ डिसेम्बर ३१) सम्मको अध्यावधिक

स्नातक तहको दर्ता प्रमाणपत्र परीक्षा

Year	Appeared	Passed	Pass %
2018	4342	2408	55.5
2019	5207	2672	51.3
2020	2937	1813	61.7
2021	2541	1354	53.28
2022	5687	2386	42
2023	5841	2580	44

२०८०।०६।१२ गते लिइएको ६७ औं परीक्षासम्मको तथ्यांक समेटिएको

स्नातकोत्तर तहको विशेष परीक्षा

Year	Appeared	Passed	Pass %
2018	1182	745	63.0
2019	1374	872	63.5
2020	1163	755	64.9
2021	808	494	61.1
2022	1673	1234	73.8
2023	812	496	61

२०८०।०८।१५ गते लिइएको २७ औं परीक्षासम्मको तथ्यांक समेटिएको

स्वदेशी चिकित्सक दर्ता २०८० पुष १६ (२०२३ डिसेम्बर ३१) सम्मको अध्यावधिक

2018	UG	Male	Female	Total	COMB	Male	Female	Total
	Medical	1274	690	1964	Medical	14126	6907	21033
	Dental	99	275	374	Dental	999	1719	2718
	Total	1373	965	2338	Total	15125	8626	23751
2019	UG	Male	Female	Total	COMB	Male	Female	Total
	Medical	1359	754	2113	Medical	15485	7661	23146
	Dental	119	363	482	Dental	1118	2082	3200
	Total	1478	1117	2595	Total	16603	9743	26346
2020	UG	Male	Female	Total	COMB	Male	Female	Total
	Medical	1074	594	1668	Medical	16559	8255	24814
	Dental	318	145	463	Dental	1436	2227	3663
	Total	1392	739	2131	Total	17995	10482	28477
2021	UG	Male	Female	Total	COMB	Male	Female	Total
	Medical	882	416	1298	Medical	17381	8671	26052
	Dental	110	308	418	Dental	1546	2535	4081
	Total	992	724	1716	Total	18927	11206	30133
2022	UG	Male	Female	Total	COMB	Male	Female	Total
	Medical	1139	614	1753	Medical	18520	9285	27805
	Dental	76	256	332	Dental	1622	2791	4413

	Total	1215	870	2085	Total	20142	12076	32218
2023	UG	Male	Female	Total	COMB	Male	Female	Total
	Medical	1434	788	2222	Medical	19954	10073	30027
	Dental	105	365	470	Dental	1727	3156	4883
	Total	1539	1153	2692	Total	21681	13229	34910

स्नातक तहको दर्ता २०८० पुष १६ (२०२३ डिसेम्बर ३१) सम्मको अध्यावधिक

Subject	Male	Female	Total
Anaesthesiology	526	195	721
Anatomy	33	28	61
Biochemistry	25	37	62
Cardic surgery	5	2	7
Cardiology	121	10	131
Clinical Genetic	5	1	6
Clinical Pathology	147	215	362
Coloractal Surgery	3	0	3
Community Denstry	3	3	6
Community Medicine &Public Health	102	92	194
Conservative Dentistry & Endodontics	24	45	69
Critical Care Medicine	1	0	1
CTVS	18	7	25
Dermatology & Venerology	177	165	342
E.N.T.	241	87	328
Emergency medicine	17	9	26
Endiocrinology	21	7	28
Family medicne	2	1	3
Forensic Medicine	37	16	53
Forensic Odontology	1	0	1
Gastroenterology	44	2	46
Gaystro Surgery	24	6	30
General Practice	400	96	496
General Surgery	895	54	949
Geriatric Medicine	5	1	6
Haematology	5	1	6
Hepatobilary surgery	5	1	6
Hepatology	3	0	3
Hospital Adminitration	57	12	69
Internal Medicine	974	114	1088
MDS	145	89	234
Microbiology	29	48	77
MPH	2	2	4

Neonatology	6	2	8
Nephrology	23	4	27
Neurology	31	5	36
Neurosurgery	60	0	60
Nuclear Medicine	35	27	62
OBS & GYN	286	710	996
Oncology	22	6	28
Ophthalmology	246	224	470
Oral & Maxillofacial surgery	70	18	88
Oral Medicine and Radiology	4	9	13
Oral Pathology	5	10	15
Oral Science	2	2	4
Ortho dontics	115	63	178
Orthopaedic	799	7	806
Paediatricts Cardiology	0	1	1
Pallitive Medicne	5	6	11
Peadiatrics Gastroentrology	1	2	3
Peadiatrics Hematology	0	1	1
Pediatric HematologyOncology	23	16	39
Pediatrics	554	227	781
Pediatrics Nephrology	1	0	1
Pediatrics Surgery	19	3	22
Pedodontics	4	30	34
Periodontics	18	44	62
Pharmacology	51	31	82
Physical Medicine and Rehabilitation	3	0	3
Physiology	40	34	74
Plastic surgery	10	3	13
Prosthodontics	51	46	97
Psychiatry	169	91	260
Public Health Denstry	5	1	6
Pulmonology	2	1	3
Radio therapy	50	14	64
Radiology & Imaging	542	124	666
Rheumatology	7	2	9
Surgical Oncology	22	2	24
T.B. & Respiratory	25	6	31
Thorasic Surgery	0	1	1
Transfusion medicine & tissuetypying	4	1	5
Tropical Medicine	1	0	1
Urology	59	1	60
Total	**7467**	**3121**	**10588**

दर्ता खारेज

- दिवंगत भएका र जाली प्रमाणपत्र प्रमाणित भएकाहरुको दर्ता खारेजको विवरण नेमेका वेवसाइटको https://nmc.org.np/deregistration ठेगानामा राखिएको छ । हालसम्म १७२ जनाको दर्ता खारेजी गरिएको छ ।

विदेशी नागरिक चिकित्सक दर्ता

- नेपालका मेडिकल कलेज, चिकित्सा विज्ञान प्रतिष्ठान र नीजि अस्पतालमा कामगर्ने विदेशी नागरिकता भएका चिकित्सकहरूको विवरण नेमेका वेवसाइटको https://nmc.org.np/list/fnd-doctors ठेगानामा राखिएको छ । हाल ३७६ जनाको दर्ता कायम गरिएको छ ।

विदेशी चिकित्सक दर्ता नविकरण तथा नियमनको प्रावधान–

मेडिकल काउन्सिलमा दर्ता भै कार्यरत विदेशी नागरिक चिकित्सकले नवीरकणको म्याद सकिएको ३५ (पैंतिस) दिनभित्र नियमित नवीकरणका शुल्क तिरेर नवीकरणका लागि आवश्यक सबै प्रकृया पुरागरी नेपाल मेडिकल काउन्सिल वा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयमा आवेदन दर्ता भै आवेदन स्वीकृत भएमा सुरु मिति देखि नै दर्ता नियमित गर्ने । निजहरुका लागि देहायका प्रावधान लागु हुने-

क. काउन्सिलमा एकपटक दर्ता भै कामगरेको विदेशी चिकित्सकले ३५ भित्र नविकरणका लागि आवेदन दर्ता नगरेको वा आवेदन स्वीकृत नभएको अवस्थामा चिकित्सकिय अभ्यास गरेको पाइएमा त्यस्तो विदेशी चिकित्सकलाई आगामी २ बर्ष सम्मका लागि पुनःदर्ता नगर्ने ।

ख. सूचनाको अवहेलना गरी वा जानिजानि विना दर्ता कामगर्ने विदेशी चिकित्सकलाई निजले भविश्यमा नेपालमा चिकित्सकका रुपमा कामगर्न अयोग्य हुनेगरी कारबाही गर्ने । यसका साथै निजको बारेमा सम्बन्धित देशको काउन्सिल÷नियमकारी निकायलाई समेत लेखिपठाउने ।

ग. प्रकरण क र ख बमोजिमको विदेशी चिकित्सकलाई बिना दर्ता वा दर्ता नविकरण नगरी चिकित्सकीय काममा लगाउने संस्थालाई चेतावनी सहित चेतावनीको निर्णय भएको बढीमा २ बर्ष सम्म सो संस्थामा कुनैपनि विदेशी नागरिक चिकित्सक दर्ता तथा दर्ता नविकरण नगर्ने ।

घ. विदेशी नागरिक चिकित्सकले बिना दर्ता कामगरेको अवधिमा विरामीलाई हानी–नोक्सानी हुनगएको कुनै उजुरी वा सिकायत भए सोको बिवरण उल्लेख गरी नेपाल मेडिकल काउन्सिलमा उजुर गर्न सकिने व्यहोराको सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गर्ने र दोषि देखिएमा त्यस्ता चिकित्सकलाई प्रचलित कानुन बमोजिम कारबाही गर्ने ।

आचारसंहिता कारवाही

सन् २०२३ मा व्यवसायिक आचारसंहिता सम्बन्धी ८६ वटा उजुरी परेकोमा २७ वटाको निर्णय भएको, १ वटा निवेदन फिर्ता, १७ वटा तामेली र ४१ वटा प्रक्रियामा रहेको छ । निर्णय भएका २७ वटा उजुरीहरु मध्ये ३ वटामा चिकित्सकलाई चेतावनी तथा निर्देशन दिइएको, ६ वटामा कारवाही गरीरहनु नपर्ने, ५ वटामा चिकित्सकलाई सचेत/जानकारी/निर्देशन तथा अन्तिम चेतावनी गराइएको, २ वटामा विभाग प्रमुखको निगरानीमा काम गर्ने (१५ दिन) तथा प्रोवेशनमा राख्ने, ११ वटा आवश्यक कारबाही गरी सम्बन्धित निकायमा कारबाहीको सिफारिस सहित लेखी पठाइएको ।

अनलाईन फारम तथा सर्भर

- काउन्सिलबाट प्रदान गरिने सबै सेवाहरु अनलाईन सेवा मार्फत प्रवाह गरी लिखित आवेदन लिने व्यवस्था बन्द गरिएको र आवेदन गरेको तीन दिन भित्र सेवा प्रदान हुने व्यवस्था गरिएको छ ।
- प्रमाणपत्रमा उल्लेख हुने मिति परीक्षा उत्तिर्ण भै प्रमाणित भएको मिति उल्लेख गरिन्छ ।

उजुरी तथा गुनासा सुन्ने संयन्त्र

- काउन्सिलको वेवपेज तथा कार्यालयमा गुनासो सुन्ने व्यवस्था मिलाईएको छ ।

***